

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU
Područni ured Vukovar

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI

OPĆINA JARMINA

Vinkovci, srpanj 2015.

SADRŽAJ

stranica

I.	PODACI O OPĆINI	2
	Djelokrug i unutarnje ustrojstvo	2
	Planiranje	2
	Financijski izvještaji	3
II.	REVIZIJA ZA 2014.	8
	Ciljevi i područja revizije	8
	Metode i postupci revizije	8
	Nalaz za 2014.	9
III.	MIŠLJENJE	15

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU
Područni ured Vukovar

KLASA: 041-01/15-02/46
URBROJ: 613-18-15-6

Vinkovci, 7. srpnja 2015.

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ FINACIJSKOJ REVIZIJI
OPĆINE JARMINA ZA 2014.

Na temelju odredbi članaka 12. i 14. Zakona o Državnom uredu za reviziju (Narodne novine 80/11), obavljena je financijska revizija kojom su obuhvaćeni financijski izvještaji i poslovanje Općine Jarmina (dalje u tekstu: Općina) za 2014.

Revizija je obavljena na način i prema postupcima utvrđenim okvirom revizijskih standarda Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI) i Kodeksom profesionalne etike državnih revizora.

Postupci revizije provedeni su od 27. ožujka do 7. srpnja 2015.

I. PODACI O OPĆINI

Djelokrug i unutarnje ustrojstvo

Odredbama Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (Narodne novine 86/06, 125/06, 16/07, 95/08, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13 i 45/13), utvrđena je Općina kao jedinica lokalne samouprave u sastavu Vukovarsko-srijemske županije. Prema stupnju razvijenosti pripada drugoj skupni područja i obuhvaća jedno naselje s 2 435 stanovnika (prema popisu iz 2011.). Prema odredbama članka 19. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (Narodne novine 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12 i 19/13 - pročišćeni tekst) općine u svom samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove koji se odnose na: uređenje naselja i stanovanje, prostorno i urbanističko planiranje, komunalno gospodarstvo, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i sport, zaštitu potrošača, zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu, promet na svom području i druge poslove u skladu s posebnim zakonima. Izvori financiranja za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga Općine su proračunska sredstva i pomoći.

Za obavljanje upravnih, stručnih i pomoćnih poslova iz samoupravnog djelokruga Općine, ustrojen je jedinstveni upravni odjel. Koncem 2014. Općina je imala sedam zaposlenika, od toga troje na neodređeno radno vrijeme.

Općina nema proračunskih korisnika. U suvlasništvu ima četiri trgovačka društva i to: za usluge prijevoza s vlasničkim udjelom 2,81 %, usluge informiranja s vlasničkim udjelom 2,11 %, usluge vodoopskrbe i odvodnje s vlasničkim udjelom 1,10 % i usluge grijanja s vlasničkim udjelom 0,30 %. Doneseni su Statut, Pravilnik o unutarnjem redu jedinstvenog upravnog odjela, Poslovnik općinskoga vijeća i drugi opći akti. Općinsko vijeće ima jedanaest članova. Odgovorna osoba za izvršavanje proračuna tijekom 2014. i u vrijeme obavljanja revizije je načelnik Andrija Draganić.

Planiranje

Proračun, odluka o izvršavanju proračuna te izmjene i dopune proračuna za 2014. su doneseni u skladu s propisima. Proračunom su prihodi i primici, te rashodi i izdaci planirani u iznosu 5.051.000,00 kn. U svibnju 2014. su donesene prve, a u prosincu 2014. druge izmjene i dopune proračuna. Drugim izmjenama proračuna prihodi i primici, te rashodi i izdaci su planirani u iznosu 4.741.000,00 kn, što je za 310.000,00 kn ili 6,1 % manje od planiranih proračunom. Najznačajnije odstupanje u odnosu na proračun se odnosi na smanjenje prihoda od pomoći i rashoda za zaposlene.

Prema odredbi članka 39. Zakona o proračunu (Narodne novine 87/08, 136/12 i 15/15), uz proračun se donesi projekcija za sljedeće dvije godine. Općina je uz proračun za 2014. donijela projekcije za 2015. i 2016. Prema spomenutim projekcijama su planirani prihodi i primici, rashodi i izdaci u iznosu 4.931.000,00 kn.

Općina je donijela plan razvojnih programa, u kojem su iskazani rashodi za investicije i kapitalne pomoći planirane u razdoblju 2014. do 2016. po programima, godinama u kojima će rashodi za programe teretiti proračune te po izvorima financiranja.

Vrijednosno najznačajnija sredstva su planirana za nerazvrstane ceste, odnosno otkup građevinskog zemljišta za ceste, izgradnja novih dionica nerazvrstanih cesta te rekonstrukcija i modernizacija postojećih nerazvrstanih cesta.

Financijski izvještaji

Općina vodi poslovne knjige i sastavlja financijske izvještaje prema proračunskom računovodstvu. Sastavljeni su propisani financijski izvještaji i dostavljeni nadležnim institucijama u propisanom roku.

a) Izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima

Prema podacima iz Izvještaja o prihodima i rashodima, primicima i izdacima za 2014., ukupni prihodi i primici su ostvareni u iznosu 4.138.197,00 kn, što je za 253.951,00 kn ili 5,8 % manje u odnosu na prethodnu godinu. Prihodi i primici su za 2014. ostvareni za 602.803,00 kn ili 12,7 % manje od planiranih.

U tablici broj 1 daju se podaci o ostvarenim prihodima i primicima.

Tablica broj 1

Ostvareni prihodi i primici

u kn

Redni broj	Prihodi i primici	Ostvareno za 2013.	Ostvareno za 2014.	Indeks (3/2)
	1	2	3	4
1.	Prihodi od poreza	2.359.786,00	2.209.109,00	93,6
2.	Pomoći	1.016.816,00	728.001,00	71,6
3.	Prihodi od imovine	160.115,00	190.514,00	119,0
4.	Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	448.806,00	534.880,00	119,2
5.	Prihodi od pruženih usluga	112.138,00	0,00	-
6.	Ostali prihodi	38.547,00	127.131,00	329,8
7.	Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	134.651,00	170.936,00	126,9
8.	Primici od financijske imovine i zaduživanja	121.289,00	177.626,00	146,4
	Ukupno	4.392.148,00	4.138.197,00	94,2

Najznačajniji udjel imaju prihodi od poreza u iznosu 2.209.109,00 kn ili 53,4 % i pomoći u iznosu 728.001,00 kn ili 17,6 % ukupno ostvarenih prihoda i primitaka. Svi drugi prihodi (od imovine, upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada, ostalih prihoda te prodaje nefinancijske imovine) i primici iznose 1.201.087,00 kn ili 29,0 % ukupnih prihoda i primitaka.

Vrijednosno značajnija odstupanja u odnosu na 2013. su ostvarena kod prihoda od pomoći koji su ostvareni manje za 288.815,00 kn ili 28,4 % i drugih prihoda koji su ostvareni više za 88.584,00 kn ili 229,8 %.

Namjenski prihodi su prihodi od pomoći, zakupa i prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države, koncesije, spomeničke rente, naknade za korištenje grobnih mjesta, komunalne naknade, komunalnog doprinosa, opskrbe pitkom vodom i naknada za zadržavanje nezakonito izgrađenih zgrada u prostoru. Ostvareni su u iznosu 1.640.910,00 kn i čine 39,7 % ukupno ostvarenih prihoda i primitaka.

Prihodi od poreza se odnose na porez na dohodak u iznosu 2.143.950,00 kn, porez na promet nekretnina u iznosu 42.032,00 kn i općinske poreze (porez na potrošnju i tvrtku) u iznosu 23.127,00 kn. Prirez porezu na dohodak nije uveden.

Prihodi od pomoći su ostvareni u iznosu 728.001,00 kn, a odnose se na pomoći primljene od Vukovarsko-srijemske županije u iznosu 324.994,00 kn (od čega za redovno poslovanje 282.863,00 kn i sufinanciranje troškova prijevoza učenika srednjih škola 42.131,00 kn), Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije za sufinanciranje solarne elektrane u iznosu 206.384,00 kn, Ministarstva socijalne politike i mladih za Program pomoć u kući starijim osobama u iznosu 168.303,00 kn (od čega se 88.432,00 kn odnosi na Općinu Tordinci, koja je zajedno s Općinom sudjelovala u Programu) te Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost za nabavu komunalne opreme (kontejnera) u iznosu 28.320,00 kn. Pomoći su utrošene u skladu s dobivenim namjenama.

Prihodi od imovine su ostvareni u iznosu 190.514,00 kn, od čega su vrijednosno najznačajniji prihodi od zakupa poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države u iznosu 130.723,00 kn.

Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada su ostvareni u iznosu 534.880,00 kn. Odnose se na prihode od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje za financiranje Programa pomoć u kući starijim osobama i Programa javnih radova u iznosu 202.030,00 kn, komunalne naknade u iznosu 201.871,00 kn, opskrbe pitkom vodom u iznosu 50.750,00 kn, naknade za korištenje grobnih mjesta u iznosu 56.804,00 kn i prihode od komunalnog doprinosa u iznosu 23.425,00 kn.

Prihodi od prodaje nefinancijske imovine ostvareni su u iznosu 170.936,00 kn, a odnose se na prihode od prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države ranijih godina.

Primici od zaduživanja ostvareni u iznosu 177.626,00 kn se odnose na korištena sredstva po ugovoru o kreditu za dopušteno prekoračenje po žiru računu Općine.

Prema podacima iz Izvještaja o prihodima i rashodima, primicima i izdacima za 2014., ukupni rashodi i izdaci su ostvareni u iznosu 3.693.736,00 kn, što je za 369.457,00 kn ili 9,1 % manje u odnosu na prethodnu godinu. Rashodi i izdaci su za 2014. ostvareni za 1.047.264,00 kn ili 22,1 % manje od planiranih.

U tablici broj 2 daju se podaci o ostvarenim rashodima i izdacima.

Tablica broj 2

Ostvareni rashodi i izdaci

u kn

Redni broj	Rashodi i izdaci	Ostvareno za 2013.	Ostvareno za 2014.	Indeks (3/2)
	1	2	3	4
1.	Rashodi za zaposlene	971.388,00	608.196,00	62,6
2.	Materijalni rashodi	1.499.580,00	1.459.306,00	97,3
3.	Financijski rashodi	40.740,00	42.446,00	104,2
4.	Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	467.474,00	279.300,00	59,7
5.	Ostali rashodi	430.526,00	697.173,00	161,9
6.	Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	421.592,00	429.689,00	101,9
7.	Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova	231.893,00	177.626,00	76,6
	Ukupno	4.063.193,00	3.693.736,00	90,9
	Višak prihoda i primitaka	328.955,00	444.461,00	135,1

Vrijednosno značajniji udjel imaju materijalni rashodi u iznosu 1.459.306,00 kn ili 39,5 %, ostali rashodi u iznosu 697.173,00 kn ili 18,9 % i rashodi za zaposlene u iznosu 608.196,00 kn ili 16,5 % u ukupnim rashodima i izdacima. Drugi rashodi (financijski rashodi, naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade te rashodi za nabavu nefinancijske imovine) i izdaci iznose 929.061,00 kn i imaju udjel 25,1 % u ukupnim rashodima i izdacima.

Rashodi za zaposlene su ostvareni u iznosu 608.196,00 kn, a odnose se na plaće u iznosu 521.003,00 kn i doprinose na plaće u iznosu 87.193,00 kn. Od ukupnih rashoda za zaposlene, na rashode za zaposlene u Općini se odnosi 402.641,00 kn, Program pomoć u kući starijim osobama 143.900,00 kn i Program javnih radova 61.655,00 kn. U odnosu na prethodnu godinu rashodi za zaposlene su manji za 363.192,00 kn ili 37,4 %, jer je tijekom 2014. bilo manje zaposlenika prema Programu javnih radova.

Materijalni rashodi se odnose na rashode za usluge (tekuće i investicijsko održavanje, komunalne, intelektualne i druge usluge) u iznosu 636.731,00 kn, ostale nespomenute rashode poslovanja (naknade članovima predstavničkih tijela, načelniku i zamjeniku načelnika, reprezentaciju, premije osiguranja imovine i drugo) u iznosu 491.854,00 kn, rashode za materijal i energiju (električna energija, benzin, uredski i drugi materijal) u iznosu 291.297,00 kn te naknade troškova zaposlenima (troškovi službenih putovanja i stručno usavršavanje) u iznosu 39.424,00 kn. Općinsko vijeće je donijelo u 2007. i 2011. odluke o naknadi članovima vijeća u iznosu 200,00 kn mjesečno, a predsjedniku u iznosu 500,00 kn mjesečno, koje su uvećane za 150,00 kn za prisustvovanje sjednici. U lipnju 2010. donesena je odluka o visini naknade za načelnika i zamjenika načelnika koji svoju dužnost obavljaju bez zasnivanja radnog odnosa, mjesečno u neto iznosu 4.500,00 kn i 2.500,00 kn.

Naknade građanima i kućanstvima se odnose na Program pomoć u kući starijim osobama u iznosu 88.432,00 kn, troškove prijevoza učenika srednjih škola u iznosu 81.069,00 kn, pomoć obiteljima i kućanstvima u iznosu 65.799,00 kn te stipendije i školarine u iznosu 44.000,00 kn. U odnosu na prethodnu godinu, naknade građanima i kućanstvima su manje za 188.174,00 kn ili 40,3 %, jer od svibnja 2014. Ministarstvo socijalne politike i mladih nije financiralo program Program pomoć u kući starijim osobama.

Vrijednosno značajniji ostali rashodi su ostvareni za tekuće donacije sportskim klubovima, dobrovoljnom vatrogasnom društvu, udrugama građana, vjerskoj zajednici, osnovnoj školi, udrugama u kulturni, političkim strankama, Hrvatskom crvenom križu i druge donacije. Političkim strankama su sredstva u iznosu 20.850,00 kn doznačena za redovno financiranje prema odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe (Narodne novine 24/11, 61/11, 27/13 i 48/13 - pročišćeni tekst i 2/14).

Rashodi za nabavu nefinancijske imovine su ostvareni u iznosu 429.689,00 kn. Vrijednosno značajni se odnose na izgradnju solarne elektrane u iznosu 363.960,00 kn i nabavu građevinskog zemljišta radi proširenja prostora za parkiranje u iznosu 40.000,00 kn.

Izdaci za otplate zajmova su ostvareni u iznosu 177.626,00 kn, a odnose se na povrat sredstava po ugovoru o kreditu za dopušteno prekoračenje po žiru računu Općine.

Višak prihoda i primitaka nad rashodima i izdacima tekuće godine iznosi 444.461,00 kn. Preneseni manjak prihoda iz 2013. iznosi 703.030,00 kn (od čega se na višak prihoda iz 2013. odnosi 328.955,00 kn, a manjak iz prethodnih godina 1.031.985,00 kn) te manjak prihoda za pokriće u sljedećem razdoblju iznosi 258.569,00 kn.

b) Bilanca

Prema podacima iz Bilance na dan 31. prosinca 2014., ukupna vrijednost imovine, te obveza i vlastitih izvora je iskazana u iznosu 23.536.139,00 kn.

U tablici broj 3 daju se podaci o vrijednosti imovine, te obveza i vlastitih izvora početkom i koncem 2014.

Tablica broj 3

Vrijednost imovine, obveza i vlastitih izvora početkom i koncem 2014.

u kn

Redni broj	Opis	1. siječnja	31. prosinca	Indeks (3/2)
	1	2	3	4
1.	Nefinancijska imovina	15.852.733,00	15.781.932,00	99,6
1.1.	Prirodna bogatstva (zemljište)	1.040.155,00	1.080.155,00	103,8
1.2.	Građevinski objekti	13.755.227,00	13.346.094,00	97,0
1.3.	Postrojenja i oprema	155.163,00	162.478,00	104,7
1.4.	Nefinancijska imovina u pripremi	797.610,00	1.104.217,00	138,4
1.5.	Druga nefinancijska imovina	104.578,00	88.988,00	85,1
2.	Financijska imovina	7.908.457,00	7.754.207,00	98,0
2.1.	Novčana sredstva	28.539,00	99.285,00	347,9
2.2.	Ostala potraživanja	78.364,00	32.021,00	40,9
2.3.	Udjeli u glavnici	4.184.356,00	4.184.456,00	100,0
2.4.	Potraživanja za prihode poslovanja	1.438.041,00	1.430.224,00	99,5
2.5.	Potraživanja od prodaje nefinancijske imovine	2.179.157,00	2.008.221,00	92,2
	Ukupno imovina	23.761.190,00	23.536.139,00	99,1
3.	Obveze	809.933,00	389.876,00	48,1
3.1.	Obveze za rashode poslovanja	715.565,00	320.473,00	44,8
3.2.	Obveze za nabavu nefinancijske imovine	94.368,00	69.403,00	73,5
4.	Vlastiti izvori	22.951.257,00	23.146.263,00	100,8
	Ukupno obveze i vlastiti izvori	23.761.190,00	23.536.139,00	99,1

Vrijednost građevinskih objekata je iskazana u iznosu 13.346.094,00 kn, a odnosi se na poslovne objekte (zgrada vatrogasnog doma, zgrada stare Općine, zdravstvena ambulanta, javna rasvjeta, nogostupi i drugi objekti) u iznosu 4.738.220,00 kn, ceste u iznosu 4.473.208,00 kn, vodne građevine u iznosu 4.080.951,00 kn i spomenik braniteljima Domovinskog rata u iznosu 53.715,00 kn. U odnosu na početak godine vrijednost građevinskih objekata je manja za 409.133,00 kn ili 3,0 %. Smanjenje se odnosi na ispravak vrijednosti.

Nefinancijska imovina u pripremi je iskazana u iznosu 1.104.217,00 kn, a odnosi se na sufinanciranje projektne dokumentacije za izgradnju odvodnje u iznosu 476.262,00 kn, ulaganje u projekt Etno selo u iznosu 328.848,00 kn i izgradnju solarne elektrane u iznosu 299.107,00 kn. U odnosu na početak godine vrijednost nefinancijske imovine u pripremi je veća za 306.607,00 kn ili 38,4 %. Vrijednosno najznačajnije povećanje se odnosi na izgradnju solarne elektrane.

Potraživanja su koncem 2014. iskazana u iznosu 3.470.466,00 kn, što je za 225.096,00 kn ili 6,1 % manje u odnosu na početak godine. Odnose se na potraživanja od prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države u iznosu 2.008.221,00 kn, potraživanja za prihode poslovanja u iznosu 1.430.224,00 kn i ostala potraživanja u iznosu 32.021,00 kn. Dospjela potraživanja iznose 1.778.356,00 kn ili 51,2 % ukupnih potraživanja. Do konca travnja 2015., od dospjelih potraživanja je naplaćeno 136.541,00 kn ili 7,7 %.

Koncem 2014. obveze su iskazane u iznosu 389.876,00 kn i u odnosu na početak godine su manje za 420.057,00 kn ili 51,9 %. Vrijednosno najznačajnije smanjenje se odnosi na otpis obveza u iznosu 127.103,00 kn. Na temelji izvješća povjerenstva za popis imovine i obveza, načelnik je donio odluku o otpisu zastarjelih obveza prema dobavljačima. Vrijednosno značajnije otpisane obveze u ukupnom iznosu 70.794,00 kn se odnose na obveze prema dvjema pravnim osobama (po usklađenju) i jednoj fizičkoj osobi (od 2008. ne obavlja djelatnost). Od ukupnih obveza koncem 2014., dospjelo je 302.252,00 kn ili 77,5 %. Vrijednosno značajnije dospjele obveze se odnose na obveze za materijalne rashode u iznosu 162.834,00 kn i na obveze za nabavu nefinancijske imovine u iznosu 69.403,00 kn. Do konca travnja 2015., od dospjelih obveza je podmireno 216.883,00 kn ili 71,8 %.

II. REVIZIJA ZA 2014.

Ciljevi i područja revizije

Ciljevi revizije su bili:

- utvrditi istinitost i vjerodostojnost financijskih izvještaja
- analizirati ostvarenje prihoda i primitaka te rashoda i izdataka u skladu s planom
- provjeriti usklađenost poslovanja sa zakonima i drugim propisima
- provjeriti i ocijeniti učinkovitost korištenja sredstava
- provjeriti druge aktivnosti vezane uz poslovanje Općine.

Područja revizije su određena prema kriteriju značajnosti i na temelju procjene rizika pojave nepravilnosti.

Metode i postupci revizije

Za potrebe prikupljanja revizijskih dokaza, proučena je i analizirana pravna regulativa te dokumentacija i informacije o poslovanju Općine. Ocijenjeno je funkcioniranje sustava unutarnjih kontrola radi određivanja revizijskog pristupa. Podaci iskazani u financijskim izvještajima uspoređeni su s podacima iz ranijeg razdoblja i podacima iz proračuna, s ciljem utvrđivanja područja rizika. Također, kod utvrđivanja područja rizika, korištene su objave u elektronskim medijima i tisku. Provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima. Ispitana je dosljednost primjene zakona i drugih propisa te pravila, procedura i drugih internih akata. Za izračun i analizu značajnih pokazatelja, omjera i trendova, primijenjeni su odgovarajući analitički postupci. Obavljena je detaljna provjera vrijednosno značajnih stavki na pojedinim računima, dok su brojnije, vrijednosno manje značajne stavke testirane metodom uzorka. Za potrebe revizije su korišteni izvještaji vezani uz pojedine aktivnosti Općine. Obavljeni su razgovori s načelnikom i drugim zaposlenicima Općine i pribavljena obrazloženja o pojedinim poslovnim događajima.

Nalaz za 2014.

Revizijom su obuhvaćena sljedeća područja: izvršenje naloga revizije za 2007., djelokrug i unutarnje ustrojstvo, planiranje i računovodstveno poslovanje, prihodi i primici, rashodi i izdaci, imovina, obveze te postupci javne nabave.

Obavljenom revizijom za 2014. su utvrđene nepravilnosti i propusti koje se odnose na izvršenje naloga revizije za 2007., računovodstveno poslovanje, prihode i rashode.

1. Izvršenje naloga revizije za 2007.

1.1. Državni ured za reviziju je obavio financijsku reviziju Općine za 2007., o čemu je sastavljeno Izvješće i izraženo uvjetno mišljenje.

Revizijom su utvrđene određene nepravilnosti opisane u Izvješću i Općini je naloženo da ih otkloni, odnosno poduzme potrebne radnje i prihvati predložene preporuke kako se nepravilnosti ne bi ponavljale u daljnjem poslovanju. Nepravilnosti i propusti se odnose na računovodstveno poslovanje, prihode, rashode i postupke nabave.

Revizijom za 2014. je utvrđeno prema kojim nalogima je postupljeno i prema kojima nije postupljeno.

Nalozi prema kojima je postupljeno:

- rashodi i obveze su iskazani u poslovnim knjigama na temelju nastanka događaja i u izvještajnom razdoblju na koje se odnose
- donesena je odluka o komunalnim djelatnostima
- postupci javne nabave su provedeni u skladu sa zakonskim odredbama.

Nalozi prema kojima nije postupljeno:

- mjere za potpunu i pravodobnu naplatu pojedinih prihoda nisu poduzimane
- programi javnih potreba u sportu i kulturi nisu doneseni.

Općina je i nadalje u obvezi postupati prema danim nalogima Državnog ureda za reviziju.

1.2. *Vezano uz izvršenje naloga revizije za 2007., Općina se nije očitovala.*

2. Računovodstveno poslovanje

2.1. Općina vodi poslovne knjige i sastavlja financijske izvještaje prema proračunskom računovodstvu.

Koncem 2014. vrijednost nefinancijske imovine je iskazana u iznosu 15.781.932,00 kn. Odnosi se na građevinske objekte (poslovne objekte, ceste, vodne građevine i spomenik) u iznosu 13.346.094,00 kn, nefinancijsku imovinu u pripremi u iznosu 1.104.217,00 kn, zemljište u iznosu 1.080.155,00 kn, opremu u iznosu 162.478,00 kn i drugu nefinancijsku imovinu u iznosu 88.988,00 kn.

Vrijednost vodnih građevina (vodovodna mreža, priključci, vodoopskrbni pogon na crpilištu, pogon na kojem se nalazi vodotoranj i drugi objekti) koncem 2014. je evidentirana u poslovnim knjigama i iskazana u financijskim izvještajima u iznosu 4.080.951,00 kn. U ožujku 2014. Općina i trgovačko društvo (javni isporučitelj vodnih usluga), u kojem Općina ima vlasnički udjel, zaključili su ugovor o davanju na upravljanje i korištenje komunalnih vodnih građevina na području Općine. U travnju 2014. je sastavljen zapisnik o primopredaji komunalnih vodnih građevina, nakon čega trgovačko društvo isporučuje vodne usluge korisnicima na području Općine. Prije zaključivanja ugovora, općinsko vijeće je donijelo odluku o davanju prava korištenja (upravljanja) i održavanja komunalnih vodnih građevina, kojom nije određen prijenos vlasništva vodnih građevina na javnog isporučitelja vodnih usluga. Prema odredbi članka 146. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vodama (Narodne novine 56/13), jedinice lokalne samouprave bile su dužne do 18. svibnja 2014. prenijeti komunalne vodne građevine u svom vlasništvu u vlasništvo javnog isporučitelja vodne usluge, u obliku temeljnog uloga ili prijenosa bez naknade, što Općina nije učinila.

Koncem 2014. vrijednost zemljišta i građevinskih objekata u poslovnim knjigama je evidentirana i financijskim izvještajima iskazana u iznosu 14.426.249,00 kn. Uvidom u izvratke iz zemljišnih knjiga (vlasničke listove) i posjedovne listove utvrđeno je da iskazani podaci u poslovnim knjigama nisu usuglašeni s istima. Tako primjerice u poslovnim knjigama nisu evidentirani mrtvačnica i groblje površine 10 742 m², koji su prema zemljišnim knjigama vlasništvo Općine. Prema odredbama Zakona o grobljima (Narodne novine 19/98 i 50/12) groblje je ograđeni prostor zemljišta na kojem se nalaze grobna mjesta, komunalna infrastruktura i u pravilu prateće građevine u vlasništvu jedinice lokalne samouprave. S obzirom na navedeno, potrebno je neevidentiranu imovinu u vlasništvu Općine procijeniti i evidentirati u poslovnim knjigama i iskazati u financijskim izvještajima. Prema odredbi članka 5. Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu (Narodne novine 114/10 i 31/11), proračun i proračunski korisnici su obvezni u svom knjigovodstvu osigurati podatke pojedinačno po vrstama prihoda i primitaka, rashoda i izdataka, kao i o stanju imovine, obveza i vlastitih izvora.

Rashodi za službena putovanja su ostvareni u iznosu 35.949,00 kn, a odnose se na dnevnice za službena putovanja, naknade za smještaj i naknade za prijevoz na službenom putu. Općina ne vodi evidenciju putnih naloga. Prema odredbi članka 8. Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu, pomoćne knjige jesu analitičke knjigovodstvene evidencije stavki koje su u glavnoj knjizi iskazane sintetički i druge pomoćne evidencije za potrebe nadzora i praćenje poslovanja. Između ostalog u okviru drugih pomoćnih knjiga, propisano je vođenje evidencije putnih naloga.

Blagajničko poslovanje Općine je vođeno putem glavne blagajne. Prema objašnjenju odgovorne osobe, tijekom 2014. blagajničko poslovanje je dio godine vodio pročelnik jedinstvenog upravnog odjela, a od srpnja 2014. je imenovan blagajnik, koji je ujedno obavljao i kontrolu blagajničkog poslovanja. U poslovnim knjigama i financijskim izvještajima je iskazano stanje glavne blagajne početkom 2014. u iznosu 18.319,00 kn i koncem 2014. u iznosu 19.038,00 kn. Odluka o blagajničkom maksimumu nije donesena. Tijekom 2014. uplate u blagajnu se odnose na podignutu gotovinu sa žiro računa, a isplate na kupljeno gorivo, putne troškove, hranu i piće za reprezentaciju te druge materijalne troškove.

Dio blagajničke dokumentacije (uplatnice, isplatnice i putni nalozi) nije potpisan i ovjeren od ovlaštenih osoba. Odredbama članka 11. Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu, propisano je da se knjiženje i evidentiranje u poslovnim knjigama temelji na urednim i prethodno kontroliranim knjigovodstvenim ispravama te da zakonski predstavnik ili osoba koju on ovlasti potpisom na ispravi ili memoriranom šifrom ovlaštenja za transakciju jamči, da je isprava istinita i da realno prikazuje poslovnu promjenu, odnosno transakciju.

U listopadu 2014. je stupio na snagu novi Pravilnik o proračunskom računovodstvu i Računskom planu (Narodne novine 124/14), koji na jednaki način propisuje postupanje vezano uz evidentiranje imovine, ustrojavanje analitičkih evidencija te evidentiranje poslovnih promjena na temelju uredne i prethodno kontrolirane dokumentacije.

Državni ured za reviziju nalaže poduzeti aktivnosti za prijenos vodnih građevina na javnog isporučitelja vodnih usluga u skladu s odredbama Zakona o vodama. Isto tako, nalaže u poslovnim knjigama evidentirati i financijskim izvještajima iskazati imovinu u vlasništvu Općine u skladu s odredbama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu. Državni ured za reviziju nalaže voditi evidenciju putnih naloga u skladu s odredbama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu te evidentiranje svih poslovnih promjena na temelju uredne i prethodno kontrolirane dokumentacije. S obzirom na stanje novčanih sredstava u blagajni, Državni ured za reviziju predlaže donijeti odluku o blagajničkom maksimumu.

2.2. *Vezano uz prijenos vodnih građevina u vlasništvo javnog isporučitelja vodnih usluga Općina navodi da nije obavljen jer nisu mogli obaviti parcelaciju čestice na kojoj se nalazi crpilište. Trenutno je parcelacija u tijeku. Za mrtvačnicu i groblje koje nisu evidentirane u poslovnim knjigama, poduzete su mjere za rješavanje. Nadalje, navodi da se od travnja 2015. vodi evidencija putnih naloga za službena putovanja. Vezano uz blagajničko poslovanje, navodi da su imenovani blagajnik i likvidator te da će na prvoj sjednici donijeti odluku o blagajničkom maksimumu.*

3. Prihodi i primici

3.1. Prihodi i primici su ostvareni u iznosu 4.138.197,00 kn, što je za 253.951,00 kn ili 5,8 % manje u odnosu na prethodnu godinu. Vrijednosno značajniji udjel imaju prihodi od poreza u iznosu 2.209.109,00 kn ili 53,4 % i pomoći u iznosu 728.001,00 kn ili 17,6 % u ukupnim prihodima i primicima.

- Poduzimanje mjera naplate prihoda

Koncem 2014. potraživanja su iskazana u iznosu 3.470.466,00 kn i u odnosu na početak godine su manja za 225.096,00 kn ili 6,1 %. Dospjela potraživanja iznose 1.778.356,00 kn ili 51,2 % ukupnih potraživanja. Vrijednosno značajnija dospjela potraživanja se odnose na potraživanja za komunalnu naknadu u iznosu 583.143,00 kn, isporučenu vodu iz mjesnog vodovoda u iznosu 497.687,00 kn, prodaju poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države u iznosu 229.864,00 kn, grobnu naknadu 107.100,00 kn, općinske poreze u iznosu 102.418,00 kn i koncesijsku naknadu za odvoz komunalnog otpada u iznosu 93.100,00 kn.

Poslove utvrđivanja, evidentiranja, nadzora i naplate općinskih poreza obavlja Porezna uprava. Za potraživanja od prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države, Općina je uputila opomene. Za naplatu potraživanja od komunalne naknade, za isporučenu vodu iz mjesnoga vodovoda, grobne naknade i koncesijsku naknadu za odvoz komunalnog otpada u ukupnom iznosu 1.281.030,00 kn, upućene su opomene, a mjere naplate nisu poduzimane. Analitičke evidencije potraživanja se ne vode prema starosti potraživanja u odnosu na rok dospijeca. Ugovorom o koncesiji za odvoz komunalnog otpada iz 2004. nisu ugovorene mjere ukoliko se naknada za koncesiju ne plaća. Od siječnja 2015. poslove odvoza komunalnog otpada obavlja novi koncesionar. Na zakašnjela plaćanja nisu obračunavane i naplaćivane zatezne kamate. Prema odredbi članka 47. Zakona o proračunu, tijela jedinice lokalne samouprave i područne (regionalne) samouprave su odgovorna za potpunu i pravodobnu naplatu prihoda i primitaka iz svoje nadležnosti, za njihovu uplatu u proračun i za izvršavanje svih rashoda i izdataka u skladu s namjenama. Pozornost valja posvetiti dospelosti potraživanja kako bi se izbjegla njihova zastara. Prema odredbi članka 241. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine 35/05, 41/08 i 125/11), zastara se prekida podnošenjem tužbe i svakom drugom vjerovnikovom radnjom poduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim tijelom radi utvrđivanja, osiguranja ili ostvarenja tražbine.

Državni ured za reviziju nalaže ustrojiti evidenciju s podacima o starosti potraživanja te poduzimati mjere za potpunu i pravodobnu naplatu prihoda u skladu s odredbama Zakona o proračunu.

- Namjenski prihodi

Namjenski prihodi su prihodi od pomoći, zakupa i prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države, koncesije, spomeničke rente, naknade za korištenje grobnih mjesta, komunalne naknade, komunalnog doprinosa, opskrbe pitkom vodom i naknada za zadržavanje nezakonito izgrađenih zgrada u prostoru. Ostvoreni su u iznosu 1.640.910,00 kn i njihov udjel u ukupno ostvarenim prihodima i primicima iznosi 39,7 %. Sredstva od zakupa i prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države u iznosu 68.831,00 kn nisu utrošena za propisane namjene, već za druge proračunske potrebe. Prema odredbi članka 44. Zakona o poljoprivrednom zemljištu (Narodne novine 39/13 i 48/15), sredstva ostvarena od zakupa i prodaje poljoprivrednog zemljišta namijenjena su isključivo za programe katastarsko-geodetske izmjere zemljišta, sređivanje zemljišnih knjiga, program uređenja ruralnog prostora izgradnjom i održavanjem ruralne infrastrukture vezane za poljoprivredu i akvakulturu, program očuvanja ugroženih područja i biološke raznolikosti i program sufinanciranja i druge poticajne mjere za unapređenje poljoprivrede i akvakulture. Općina je donijela Program korištenja sredstva od zakupa i prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države u 2014., prema kojem je planirano sredstva od zakupa i prodaje poljoprivrednog zemljišta u iznosu 305.000,00 kn koristiti za uređenje zemljišta i ruralne infrastrukture. Prihodi su ostvoreni u iznosu 301.659,00 kn, od čega je 180.901,00 kn utrošeno za propisane namjene, 51.927,00 kn koncem 2014. se nalazi na žiro računu, a 68.831,00 kn nije utrošeno za propisane namjene. Godišnje izvješće o utrošenim sredstvima dostavljeno je Ministarstvu poljoprivrede.

Državni ured za reviziju nalaže korištenje sredstava od zakupa i prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države za namjene propisane odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu.

3.2. *Vezano uz naplatu prihoda, Općina navodi da je u tijeku ustrojavanje evidencije prema rokovima dospijuća potraživanja i pripreme za što hitnije provođenje naplate. Nadalje, navodi da će namjenske prihode trošiti za predviđene namjene.*

4. Rashodi i izdaci

4.1. Rashodi i izdaci su ostvareni u iznosu 3.693.736,00 kn, što je za 369.457,00 kn ili 9,1 % manje u odnosu na prethodnu godinu. Vrijednosno značajniji udjel imaju materijalni rashodi u iznosu 1.459.306,00 kn ili 39,5 %, ostali rashodi u iznosu 697.173,00 kn ili 18,9 % i rashodi za zaposlene u iznosu 608.196,00 kn ili 16,5 % u ukupnim rashodima i izdacima.

- Obavljanje komunalnih djelatnosti

Rashodi za obavljanje komunalne djelatnosti su ostvareni u iznosu 504.584,00 kn. Odnose se na održavanje javne rasvjete u iznosu 332.062,00 kn (električna energija za javnu rasvjetu 97.565,00 kn, a održavanje javne rasvjete 234.497,00 kn), sanaciju poljskih putova u iznosu 61.715,00 kn, sanaciju deponije (divljih odlagališta) u iznosu 55.472,00 kn, deratizaciju i dezinfekciju u iznosu 33.829,00 kn, održavanje javnih površina u iznosu 11.411,00 kn, opskrbu vodom u iznosu 4.717,00 kn, laboratorijske pretrage vode u iznosu 4.503,00 kn i dimnjačarske usluge u iznosu 875,00 kn. Program održavanja komunalne infrastrukture je donesen u prosincu 2013. Programom je utvrđen opis poslova održavanja s procjenom pojedinih troškova po komunalnim djelatnostima te iskaz financijskih sredstava potrebnih za ostvarenje programa, a nije utvrđen opseg poslova održavanja, odnosno količina i vrijednost poslova održavanja, čime je onemogućena kontrola izvršenja programa. Odredbama članka 28. Zakona o komunalnom gospodarstvu (Narodne novine 26/03, 82/04, 110/04, 178/04, 38/09, 79/09, 49/11, 144/12 i 147/14), je propisano da predstavničko tijelo u skladu s planiranim sredstvima i izvorima financiranja donosi Program održavanja komunalne infrastrukture. Programom se obvezno utvrđuje opis i opseg poslova održavanja s procjenom pojedinih troškova po djelatnostima te iskaz financijskih sredstava potrebnih za ostvarenje programa s naznakom izvora financiranja.

Državni ured za reviziju nalaže programom održavanja komunalne infrastrukture utvrditi količinu i vrijednost poslova održavanja, kako bi se omogućila kontrola izvršenja programa.

- Donacije udrugama

Rashodi za donacije udrugama su ostvarene u iznosu 144.375,00 kn, a odnose se na sredstva doznačena sportskim društvima (nogomet, bočari, lov i ribolov) u iznosu 119.413,00 kn i udrugama u kulturi u iznosu 24.962,00 kn. Udruge su dostavile dokumentaciju o trošenju sredstava. Sredstva za tekuće donacije su dodijeljena udrugama u sportu i kulturi na temelju zahtjeva i planiranih sredstava u proračunu. Općina nije provela natječaj, odnosno objavila javni poziv kako bi sredstva svima bila dostupna pod jednakim uvjetima. Prema odredbama članka 23. Zakona o udrugama (Narodne novine 88/01 i 11/02), donacije se udrugama dodjeljuju na temelju provedenog natječaja za projekt ili program koji je od osobnog interesa za opće/javno dobro.

U listopadu 2014. stupio je na snagu novi Zakon o udrugama (Narodne novine 74/14), kojim su u odredbama članaka 32. i 33. propisani način i uvjeti financiranja programa i projekata iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Vlada Republike Hrvatske je u ožujku 2015. donijela Uredbu o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge (Narodne novine 26/15). Kriteriji, mjerila i postupci iz navedene uredbe na odgovarajući se način primjenjuju i na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Prema odredbi članka 33. navedene Uredbe, korisnik sredstava je dužan dostaviti davatelju financijskih sredstava sve potrebne podatke o provođenju programa ili projekta, a izvještaji se odnose na program ili projekt kao cjelinu, bez obzira koji dio financira davatelj financijskih sredstava.

Općina nije donijela programe za financiranje javnih potreba u sportu i kulturi na temelju kojih bi planirala proračunske rashode, odnosno visinu potrebnih sredstava za ostvarenje tekućih donacija. Prema odredbama Zakona o sportu (Narodne novine 71/06, 124/10, 124/11, 86/12 i 94/13) i Zakona o financiranju javnih potreba u kulturi (Narodne novine 47/90, 27/93 i 38/09), programi javnih potreba za koje se osiguravaju sredstva iz proračuna donosi jedinica lokalne samouprave zajedno s godišnjim proračunom.

Državni ured za reviziju nalaže provoditi natječaje ili objaviti javni poziv za dodjelu sredstava udrugama u sportu i kulturi, donijeti programe javnih potreba u sportu i kulturi te raspodjeli sredstava korisnicima u skladu s odredbama Zakona o financiranju javnih potreba u kulturi, Zakonu o sportu i drugim propisima.

- 4.2. *Vezano uz obavljanje komunalnih djelatnosti, Općina navodi da je za 2015. donesen Program održavanja komunalne infrastrukture u skladu s odredbama Zakona o komunalnom gospodarstvu. Nadalje, navodi da su donacije udrugama za 2015. dodijeljene na temelju programa.*

III. MIŠLJENJE

1. Na temelju odredbi članaka 12. i 14. Zakona o Državnom uredu za reviziju, obavljena je financijska revizija Općine za 2014. Revizijom su obuhvaćeni financijski izvještaji i poslovanje. Izraženo je uvjetno mišljenje.
2. Revizija je obavljena na način i prema postupcima utvrđenim okvirom revizijskih standarda Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI) i Kodeksom profesionalne etike državnih revizora. Planirana je i obavljena s ciljem da pruži razumno uvjerenje jesu li financijski izvještaji sastavljeni prema računovodstvenim propisima i standardima, a poslovanje usklađeno sa zakonima i drugim propisima.
3. Sljedeće činjenice su utjecale na izražavanje uvjetnog mišljenja:
 - Revizijom obavljenom za 2007. su utvrđene nepravilnosti koje se odnose na poduzimanje mjera za potpunu i pravodobnu naplatu pojedinih prihoda te donošenje programa javnih potreba u sportu i kulturi. Navedene nepravilnosti nisu otklonjene. (točka 1. Nalaza)
 - Vodne građevine u svom vlasništvu u vrijednosti 4.080.951,00 kn, Općina nije prenijela u vlasništvo javnog isporučitelja vodne usluge. U poslovnim knjigama i financijskim izvještajima nije evidentiran dio imovine u vlasništvu Općine. Općina ne vodi evidenciju putnih naloga. Dio blagajničke dokumentacije nije potpisan i ovjeren od ovlaštenih osoba. (točka 2. Nalaza)
 - Koncem 2014. potraživanja su iskazana u iznosu 3.470.466,00 kn, od čega je dospjelo 1.778.356,00 kn. Za naplatu dospjelih potraživanja u iznosu 1.281.030,00 kn, osim upućivanja opomena, nisu poduzimane mjere naplate. Prihodi koji imaju propisanu namjenu su ostvareni u iznosu 1.640.910,00 kn i njihov udjel u ukupno ostvarenim prihodima i primicima iznosi 39,7 %. Sredstva od zakupa i prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države u iznosu 68.831,00 kn nisu utrošena za propisane namjene, već za druge proračunske potrebe. (točka 3. Nalaza)
 - Rashodi za održavanje komunalne infrastrukture su ostvareni u iznosu 504.584,00 kn. Programom održavanja komunalne infrastrukture nisu utvrđene količine i vrijednost poslova održavanja. Rashodi za donacije udrugama su ostvarene u iznosu 144.375,00 kn. Sredstva su dodijeljena udrugama u sportu i kulturi na temelju zahtjeva i planiranih sredstava u proračunu, a natječaj, odnosno javni poziv za predlaganje programa udruga iz područja sporta i kulture nije proveden. Programi javnih potreba u sportu i kulturi nisu doneseni. (točka 4. Nalaza)
4. Općina obuhvaća jedno naselje s ukupno 2 435 stanovnika. Koncem 2014. Općina je imala sedam zaposlenika. Odgovorna osoba za izvršavanje proračuna je načelnik Andrija Draganić. Proračun je donesen u skladu s propisima. Prihodi i primici su ostvareni u iznosu 4.138.197,00 kn, a rashodi i izdaci u iznosu 3.693.736,00 kn. Višak prihoda i primitaka nad rashodima i izdacima tekuće godine iznosi 444.461,00 kn. Preneseni manjak prihoda iz 2013. iznosi 703.030,00 kn te manjak prihoda za pokriće u sljedećem razdoblju iznosi 258.569,00 kn.

Vrijednosno su značajniji prihodi od poreza u iznosu 2.209.109,00 kn ili 53,4 % i pomoći u iznosu 728.001,00 kn ili 17,6 % ukupno ostvarenih prihoda i primitaka. Prihodi koji imaju propisanu namjenu su ostvareni u iznosu 1.640.910,00 kn i njihov udjel u ukupno ostvarenim prihodima i primicima je 39,7 %. Potraživanja koncem 2014. iznose 3.470.466,00 kn i u odnosu na početak godine su manja za 225.096,00 kn ili 6,1 %. Dospjela potraživanja iznose 1.778.356,00 kn ili 51,2 %. Općina u 2014. nije davala jamstva i suglasnosti na za zaduživanje niti pozajmljivala proračunska sredstva. Tijekom 2014. Općina je koristila dopušteno prekoračenje kod poslovne banke u iznosu 177.626,00 kn. Sredstva osigurana u proračunu su korištena za održavanje objekata komunalne infrastrukture, nabavu dugotrajne imovine, za socijalne potrebe, školstvo, sport, kulturu i obavljanje drugih poslova iz samoupravnog djelokruga Općine. Vrijednosno su značajniji materijalni rashodi u iznosu 1.459.306,00 kn ili 39,5 %, ostali rashodi u iznosu 697.173,00 kn ili 18,9 % i rashodi za zaposlene u iznosu 608.196,00 kn ili 16,5 % u ukupnim rashodima i izdacima. Koncem 2014. obveze su iskazane u iznosu 389.876,00 kn i u odnosu na početak godine su manje za 420.057,00 kn ili 51,9 %. Dospjele obveze koncem godine iznose 302.252,00 kn ili 77,5 % ukupnih obveza. Donesen je plan nabave za 2014. kojim je nabava roba, radova i usluga planirana u vrijednosti 1.663.000,00 kn bez poreza na dodanu vrijednost. Prema izvješću iz Elektroničkog oglasnika javne nabave Republike Hrvatske nabave roba, radova i usluga do 70.000,00 kn, odnosno 200.000,00 kn i 500.000,00 kn su u 2014. obavljene u iznosu 356.888,00 kn s porezom na dodanu vrijednost. Registar ugovora o javnoj nabavi se vodi i objavljen je na mrežnoj stranici Općine. Ponovljene nepravilnosti, koje se odnose na poduzimanje mjera za potpunu i pravodobnu naplatu pojedinih prihoda i donošenje programa javnih potreba u sportu i kulturi te nepravilnosti utvrđene revizijom za 2014., koje se odnose na računovodstveno poslovanje te rashode, utjecale su na izražavanje uvjetnog mišljenja.